Dr. J. Drbohlav:

Činnost Mezinárodní organisace práce v r. 1928.

(Dokončení.)

Činnost M. O. P. zákonodárného rázu i činnost některých komisí byla i v r. 1928 připravena a podporována vědeckou činností Mezinárodního úřadu práce. Tak podniknuty některé nové široce založené ankety, jako o nezaměstnanosti duševních pracovníků a o pracovních podmínkách ve filmovém průmyslu. V souvislosti s XI. zasedáním Mezinárodní konference práce vydána obsáhlá zpráva o zábraně úrazům, podávající srovnávací přehled příslušných zákonodárství a statistik, činnosti institucí pro úrazovou zábranu a některých specielních otázek, jako zábrany úrazům na železnicích při spojování vagonů, označování váhy těžkých břemen a pod. Zpráva zdůrazněním některých zajímavých prvků osvětluje důležitost mezinárodního úsilí na poli úrazové zábrany. Připomíná článek z oficielní publikace americké vlády, nazvaný „105 mrtvých a 9000 raněných", který by ve veřejném mínění, jinak již téměř nevšímavě zvyklém na drobné každodenní zprávy o pracovních úrazech, jistě vzbudil pozornost a rozruch, kdyby běželo o jedinou velikou katastrofu. V tomto případě šlo o úrazy přihodivší se za půl roku jen ve stavebním průmyslu v samotném státě Pensylvanii. V Německu bylo v r. 1925 5.285 pracovních úrazů smrtelných a 652.837 jiných úrazů. Ve Spojených státech severoamerických přihází se ročně 20—25 tisíc smrtelných úrazů, a celková cifra úrazů je více než stokrát vyšší. Ztráta pracovní doby tím způsobená odhaduje se tam na 40 milionů pracovních týdnů ročně, což znamená, že 800.000 lidí musí pracovati celý rok, aby tyto ztráty nahradili. Za 4 léta světové války počet zraněných anglických vojáků byl 1,693.262, kdežto za čtyři mírová léta 1920—1924 utrpělo na bojišti práce v Anglii zranění 2,385.766 dělníků. Z těchto číslic je zřejma důležitost úrazové zábrany. Zpráva M. ú. p. však také dokládá, že úsilí rozvinuté na tomto poli může vésti k velmi příznivým výsledkům. Mnoho závodů, velikých i menších, oznámilo, že během několika let podařilo se snížiti počet úrazů o polovinu až i o čtyři pětiny. Zvláště zajímavý příklad toho poskytuje z oboru velikého a nebezpečného průmyslu americký ocelářský trust, jehož číselné údaje se vztahují asi na 400.000 dělníků. Za dobu 1910—1914 připadalo na 1 milion pracovních hodin 59·2 úrazů; v r. 1925 snížena tato číslice na 25·3. V létech 1910—1914 bylo na 1,310.911 dělníků 1.524 smrtelných úrazů, tedy 11·6 na 10.000: za léta 1925—1926 bylo zaznamenáno při 881.915 zaměstnancích 529 smrtelných úrazů, tedy 6 na 10.000, kdežto podle předválečného poměru bylo by jich 1.025. Činnost v oboru úrazové zábrany za 2 roky 496 lidských životů v jediném průmyslu jediného státu.[1]) Co bylo provedeno zde, může a má býti uskutečněno všude. Zábrana úrazům je důležita nejen sociálně, ale i národohospodářsky. Vybíráme-li ze zprávy M. ú. p. tyto údaje, je to proto, že o mezinárodní úpravě činnosti na poli zábrany úrazům bude definitivně

[1]) La prévention des accidents, Genève 1928, str. 312, šv. fr. 7·50.

rozhodováno na letošním zasedání Mezinárodní konference práce, že i u nás rozvířena v tom oboru důraznější akce v důsledku poříčské katastrofy, a že naše úrazové pojišťovny konají již v tom směru záslužnou činnost, na př. výchovou dělnictva k opatrnosti vydáváním názorných výstražných plakátů. V oboru úrazové zábrany musí spolupracovati všichni tři zúčastnění činitelé: stát náležitými zákonodárnými předpisy, podnikatelé péčí o náležitá ochranná opatření a dělnické kruhy zvýšenou výchovou k opatrnosti.

Kromě vědecké přípravy zasedání Konference vydal Mezinárodní úřad práce v r. 1928 dvě obsáhlé studie, doplňující zprávy o otázce, řešené na předchozím zasedání Konference, totiž o nemocenském pojištění povinném i nepovinném. Důkladná studie o povinném nemocenském pojištění[2]) obsahuje srovnávací přehled zákonodárství a výsledků praxe, podaných na základě rozboru 350 zákonů a nařízení a 220 zpráv v 15 jazycích. Týká se hlavně okruhu pojištěnců, poskytovaných dávek, příspěvků, kontroly, soudnictví a situace cizinců. Ze 22 států, které vydaly zákony o povinném nemocenském pojištění, podrobuje mu 12 států všecky osoby, které provozují činnost hospodářsky závislou. 7 států, mezi nimi Maďarsko, Rumunsko, Jugoslavie, Řecko a Japonsko omezuje povinné nemocenské pojištění jen na zaměstnance průmyslu a obchodu, nikoliv zemědělství. Úplné a povinné nemocenské pojištění je vedle Československa v Německu, Rakousku, Polsku, Norsku, Bulharsku, Rusku a Chili.

Druhá studie o nepovinném nemocenském pojištění[3]) podává po všeobecném úvodu přehled stavu nemocenského pojištění nepovinného v Argentině, Austrálii, Belgii, Kanadě, Dánsku, Švédsku, Španělsku, Finsku, Francii, Anglii, Irsku, Indii, Italii, na Novém Zélandě, v Holandsku, ve Švýcarsku, v Jihoafrické Unii a v Uruguayi.

Ve spolupráci se zdravotní sekcí Sekretariátu Svazu Národů zabýval se Mezinárodní úřad práce možnostmi spolupráce mezi institucemi sociálního pojištění a institucemi sociální hygieny. Z tohoto oboru uveřejnil v r. 1928 studii o dávkách německého nemocenského pojištění s hlediska sociálního zdravotnictví.[4])

Důležitá a zajímavá je studie o uplatnění zásady osmihodinné pracovní doby v praxi v průmyslu jednotlivých evropských států,[5]) kterou M. ú. p. v několika pokračováních uveřejnil v Mezinárodní revui práce. V 21 evropských zemích existuje všeobecná zákonná úprava pracovní doby, zatím co v šesti státech, totiž v Anglii, Irsku, Dánsku, Estonsku, Lucembursku a Švýcarsku, je pracovní doba zákonem upravena pouze v některých průmyslových oborech. Ale vezmeme-li v úvahu i úpravu pracovní doby kolektivními smlouvami, vidíme, že úprava pracovní doby schází jen ve dvou evropských státech, kde průmysl má jen druhořadou důležitost, totiž v Maďarsku a Turecku, a v jednom státě, kde průmyslu téměř není, totiž v Albanii. Téměř všechna zákonodárství i kolektivní smlouvy stanoví pracovní dobu na 48 hodin týdně, nebo i méně. Výjimku tvoří jen některé zvláštní práce. V mnoha zemích se provádí tak zv. anglický týden, ponechávající sobotní odpoledne volné. Rozdělení pracovní doby na delší časový rámec než týden se provádí ve více zemích. Co se týče závodů s nepřetržitým provozem, mají v nich některé státy pracovní dobu 56hodinnou. Ale jiné, jako Holandsko, Italie, Norsko a částečně i Francie podržely i v tomto případě 48hodinovou pracovní dobu. Náhrada ztracených pracovních hodin z určitě vytčených důvodů při-

[2]) L' Assurance-maladie obligatoire, Genève 1928, str. 863, šv. fr. 15.

[3]) L' Assurance-maladie libre, Genève 1928, str. 504, šv. fr. 10·—.

[4]) Les prestations de l' assurance-maladie allemande du point de vue de l' hygiène sociale. Genève 1928, str. 220, šv. fr. 5·—.

[5]) La règlementation de la durée du travail dans l' industrie en Europe, Revue internationale du travail, Vol. XVIII, No. 1, 2, 3.

pouští se v zákonodárství německém, rakouském, francouzském, italském, španělském a švýcarském. Rozsah přípustných prací přípravných a doplňovacích je v různých zemích odlišný, ale zpravidla nepřesahuje dobu dvou hodin týdně. Podle zákonodárství většiny států mají se hodiny práce přes čas platiti vyšší sazbou, která kolísá pravidelně mezi 25—50%.

Mezinárodní úřad práce v r. 1928 rovněž publikoval výsledky ankety o pracovních a životních podmínkách žurnalistů,[6]) která probírá hlavně obsah služebních smluv novinářů, stav zaměstnanosti a instituce sociální péče. Práci tuto vynutil si rychlý a veliký rozvoj žurnalistiky v poslední době. V Německu vychází 3.812 deníků a 4.309 týdeníků, ve Spojených státech 2.400 deníků a 14.800 týdeníků; náklad deníků stoupl ze 28·7 milionů v r. 1914 na 35·7 milionů v r. 1923. V samotné Paříži vychází 100 deníků, ze kterých několik má náklad přes půl milionu, v Anglii 2.400 deníků, z nichž jeden má přes milion výtisků. V Československu vychází 2.000 časopisů, z nichž 710 v Praze. V několika letech pronikly do žurnalismu průmyslové methody, jevící se na př. velikým rozvojem inserce, za kterou ve Spojených státech v r. 1925 přijato 750 milionů dolarů. Tento rozmach průmyslových method v žurnalistice měl pro novináře důsledky materielní i mravní, které studie rozebírá podle odpovědí žurnalistických organisací. Otázky z tohoto oboru, schopné mezinárodního řešení, přicházejí na pořad jednání Komise pro zájmy duševních pracovníků při M. ú. p.

Důležitým doplňkem mezinárodní Sbírky zákonů sociálně-politického rázu ze všech zemí je Mezinárodní sbírka soudních rozhodnutí z hlavních států v otázkách pracovního poměru.[7]) V r. 1928 vydán jí další svazek s rozšířeným obsahem.

Studie o stavu odborové svobody v rozmanitých zemích[8]) vydán třetí svazek, zabývající se i stavem věci v Československu. Každá z těchto monografií podává přehled zákonodárné úpravy odborového hnutí, soudní a správní praxe, a situace odborových organisací.

V oboru bytové otázky uveřejněna studie o methodách bytové statistiky.[9]) V tomto oboru je totiž důležito sjednocení statistických method, aby každá země mohla těžiti ze zkušeností získaných v ostatních státech. Studie je založena na dokumentaci z řady velkých měst, mezi nimi i z Prahy.

Důležitá otázka zákonné úpravy vystěhovalectví v jednotlivých zemích probrána byla dále ve druhém svazku, obsahujícím srovnavací přehled zákonodárství o přistěhovalectví[10]) na 160 různých územích, kdežto první svazek týkal se zákonné úpravy vystěhovalectví. Podán tu přehled opatření dopravních, zprostředkování práce přistěhovalcům a jejich ochrany.

M. ú. p. vydal také v r. 1928 výsledky své ankety o mzdách a pracovní době v uhelných dolech[11]) a pokračuje v ní dále, rozšířiv ji i na ostatní pracovní podmínky v dolech: zdravotnictví, bezpečnost, nezaměstnanost atd. Studie ta je sociálním příspěvkem k mezinárodnímu řešení uhelné otázky.

---

[6]) Les conditions de travail et de vie des journalistes, Genève 1928, str. 220, šv. fr. 5·—.

[7]) Recueil international de jurisprudence du travail, Genève 1928, šv. fr. 10·—.

[8]) La Liberté syndicale, Vol. III., Genève 1928, str. 461, šv. fr. 6·25.

[9]) Les méthodes de la statistique de l'habitation, Genève 1928, str. 132, šv. fr. 2·—.

[10]) Les législations sur l'immigration, Genève 1928, str. 495, šv. fr. 9·—.

[11]) Les salaires et la durée du travail dans les mines de charbon, Genève 1928, str. 300, šv. fr. 7·50.

Úřad podnikl a vydal srovnavací studii o služebních podmínkách bankovního úřednictva, a dále o zprostředkování engagement divadelním umělcům.

Z obzoru zemědělství uveřejněna studie o zastoupení a organisování zemědělského dělnictva,[12]) která podává rozbor jeho zastoupení v M. O. P., definice pojmu „zemědělský zaměstnanec", rozbor situace drobných zemědělců a zemědělských zaměstnanců, jejich roztřídění a rozbor organisací zemědělského dělnictva v některých zemích. — M. ú. p. také dokončuje dvě studie, o jejichž vypracování ho požádal Smíšený výbor, zprostředkující jeho součinnost s Mezinárodním zemědělským ústavem v Římě. První z nich týká se zemědělského vyučování, druhá zemědělského družstevnictví. Krom toho věnuje Úřad pozornost pracovním smlouvám v zemědělství a racionalisaci v zemědělství, i jejím důsledkům na zemědělskou práci. Připravuje se také studie o důsledcích racionalisace v průmyslu na pracovní podmínky zaměstnanců, srovnávací studie o sociálních nákladech v hlavních evropských průmyslových zemích, a nové přepracování díla o pracovních podmínkách v sovětském Rusku. V tomto ohledu disponuje M. ú. p. přímými ruskými dokumenty a statistikami. Třebaže totiž sověty oficielně zamítají Mezinárodní organisaci práce jako zřízení reformistické, jsou neoficielní styky dobré a čilé, a je organisována pravidelná výměna publikací.

Příprava letošních dvou zasedání Mezinárodní konference práce vyžadovala důkladné informační, dokumentární a vědecké přípravy o otázkách programu. XII. zasedání Konference, které bude zahájeno 30. května, bude se zabývati definitivním rozhodováním o otázkách zábrany úrazům, označování váhy těžkých břemen, ochrany dělníků zaměstnaných nakládáním a vykládáním zboží z lodí proti úrazům, a v prvním čtení úpravou nucené práce domorodců v koloniích a úpravou pracovní doby soukromého úřednictva. Krom toho bude mu předložena všeobecná zpráva o stavu nezaměstnanosti. V říjnu bude následovati další zasedání, věnované pracovním otázkám v námořnictví (pracovní doba na lodích, ochranná opatření ve prospěch námořníků v případě nemoci, zlepšení podmínek pobytu námořníků v přístavech, odborná kvalifikace důstojníků obchodního loďstva).

Ze studií M. ú. p. vydaných v r. 1928 vzbudily u nás zvláště pozornost práce o povinném nemocenském pojištění, která byla objednána řadou našich nemocenských pojišťoven, studie o služebních podmínkách bankovního úřednictva, která byla v pokračováních celá reprodukována v jeho odborném tisku, dílo o mzdách a pracovních podmínkách v dolech, ze kterého uveřejněn výtah v odborových listech hornických, a studie o pracovních a životních podmínkách žurnalistů. V originále studie M. ú. p. vyšly francouzsky a anglicky, a většinou i německy.

Vědecké činnosti M. ú. p. slouží také za pomůcku služba informační a dokumentační. M. ú. p. dostává nyní pravidelně ze všech zemí světa 3.500 deníků a časopisů, to jest o 500 více než v roce předchozím. Knihovna jeho vzrostla v r. 1928 o 29.000 nových prací, a dosáhla 230.000 svazků.

Celá tato dokumentace přispívá i k rozvoji důležitosti Mezinárodního úřadu práce jako světového střediska informačního ve všech oborech sociální politiky. Svědčí o tom i vzrůstající počet žádostí o informace, kterých bylo v r. 1927 920, proti 180 v r. 1922. Z nich 146 pocházelo od vlád, 36 od organisací zaměstnavatelských, 185 od odborových organisací zaměstnaneckých a 553 od jiných organisací a od jednotlivců. Z nich 187 týkalo se pracovních podmínek, pracovní doby, mezd atd., 110 zdravotnictví a pracovní bezpečnosti, 80 sociálního pojištění, atd. Při přípravě návrhů zákonů sociálního rázu obracejí se často ministerstva různých zemí na M. ú. p. za účelem informací o podobných zákonodárných opatřeních

[12]) Représentation et organisation des travailleurs agricoles, Genève 1928, str. 232, šv. fr. 3·50.

v jiných státech. Mezinárodní organisace práce má tak význam centrály stálé výměny myšlenek a zkušeností.

Styky M. ú. p. s velkými organisacemi zaměstnavatelskými a zaměstnaneckými se i v r. 1928 dále rozvíjely. Organisace úřednické projevily uspokojení nad tím, že otázka úpravy pracovní doby soukromého úřednictva byla dána na pořad Mezinárodní konference práce v r. 1929, i nad zahájením činnosti Komise pro zájmy duševních pracovníků.

Co se týče států, zůstal počet členských zemí Mezinárodní organisace práce v r. 1928 nezměněn (55). Brasilie, ač se již neúčastní prací Svazu Národů, zůstala nadále členem M. O. P. Styk s Polskem byl upevněn u příležitosti zasedání Správní rady M. ú. p. v říjnu 1928 ve Varšavě a Krakově, na pozvání polské vlády. Při cestách ředitele Alberta Thomase do Italie a do Španělska objevilo se znovu, jak osobní intervence jsou prospěšny pro uspíšení ratifikací mezinárodních sociálních úmluv, což se projevilo několika nedávnými ratifikacemi španělskými. I styk s dálnými zeměmi v r. 1928 byl rozvinut, aby byly těsněji připoutány k Mezinárodní organisaci práce a zdůrazněn její světový ráz. V Indii, v Delhi, zřízena zastupitelstva korespondenční kancelář M. ú. p. Po cestě místoředitelově do Jižní Afriky v zimě 1927, která souvisela i s připravovaným řešením otázky nucené práce domorodců v koloniích na letošním zasedání Konference, uskutečněna velká cesta ředitele Alberta Thomase na Dálný Východ.

Místoředitel M. ú. p. H. B. Butler navštívil loni v létě i Československo, u příležitosti jubilea Ústředního svazu čsl. průmyslníků: podobně učinilo několik významných funkcionářů M. ú. p. u příležitosti mezinárodních kongresů, studijních cest a přednášek v Sociálním ústavě. Československu věnoval M. ú. p. nadále patřičnou pozornost ve svých periodických publikacích.